

Coperta de: I.Oprișan

Coperta I: Sărbătorirea încoronării, la Alba Iulia, a regelui Ferdinand și a reginei Maria, după realizarea României Mari. Detaliu din fresca Ateneului Român.

Coperta IV: Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia, 1 noiembrie 1599. Pictură de Constantin Lecca.

Clapa I: Mircea cel Bătrân. Detaliu din fresca de la Mănăstirea Cozia.

Clapa IV: Ștefan cel Mare – Portret.

Editura Saeculum I.O.

ISBN 978-973-642-363-5

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii Saeculum I.O.

Apostol Stan

istoria României din antichitate până azi se adresează
unor lecturi interesante și provocătoare de către un scriitor istoric,
care poporul acestui la poartă Orientului, în calea marilor și
cunoscători măgarii euro-asiatice. „Povestea” exprimă o viziune
în privința la plămâldirea poporului român, precum și la

ISTORIA ESENȚIALĂ A ROMÂNIEI

Din antichitate până astăzi

La început prin misiuni catolice care au „descoperit” și
cognoscut ca mai, în scrierile lor existența unei populații
române vorbite de o limbă cu obârje latini, numind-o ro-
mană sau valahă (în slava veche).

Peva mai tarziu, în timpul și după plămâldirea celor două
țări, Valahia (Tara Românească) și Moldova, ca entități politico-
sociale; intr-o zonă de interferențe politico-militare (Ungheria, Polonia, Imperiul Otoman, Austria și Rusia), numele acestei
populații inclusiv ai românilor din Transilvania, a intrat în nomen-
clatura occidentală.

În timpul revoluției de la 1848, care îngiduia întreaga Europa,
Franța a fost puterea occidentală care a lăsat punct de le-
sore românești orientală, cu decisiv spre cele două
țări.

Revoluția românească, în contextul unei revolu-
ții sociale și sincrone, nu a putut decât să insurgea revolu-
țională în spațiul românesc, unde avea să fie o primă tentativă a Țării
Românești și Moldovei să devină o națiune de sub opresiunea
poporului românesc și să devină un imperiu cu structuri ce
sunt orientale și

Editura Saeculum I.O.
2016

-să răspundem că sunt în mod clar dezvoltări pozitive, deosebit de importante, care au contribuit la creșterea economică și socială a țării noastre. Dacă vom analiza ceea ce s-a întâmplat în ultimii ani, vom observa că avem o situație în care economia națională se dezvoltă într-un ritm rapid, iar standardul de viață al cetățenilor români crește de la an la an. Aceasta este rezultatul eforturilor continua și rezultatelor pozitive ale guvernului nostru. De altfel, trebuie să am recunoaștere că se trăiește într-o perioadă în care românii sunt mai mulți și mai bogați decât niciodată în trecut. În plus, se poate constata că într-o lume în care războaiul și conflictul sunt prezenți, românii sunt cunoscuți ca fiind o națiune rezilientă și capabilă să se adapteze la schimbările proaspăte. Cred că este important să am recunoaștere că țara noastră a făcut un pas major în direcția dezvoltării și modernizării.

Acest model românesc se perpetuează într-un context în care există și societăți și instituții care, în secolul postrevoluționar, și-au făcut din politica impunătoare cu-

CUPRINS

Prefață	5
Capitolul 1 – Daco-romanii	9
Capitolul 2 – Întemeierea Țării Românești și a Moldovei	19
Capitolul 3 – Mircea cel Bătrân	30
Capitolul 4 – Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș (1419–1453)	36
Capitolul 5 – Ștefan cel Mare	44
Capitolul 6 – Între Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul	50
Capitolul 7 – Mihai Viteazul	60
Capitolul 8 – Obsesia regatului Dacia	68
Capitolul 9 – Matei Basarab și Vasile Lupu	74
Capitolul 10 – Domnii români și asediul Vienei (1683)	78
Capitolul 11 – Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir	83
Capitolul 12 – De la Școala Ardeleană la „revoluția“ lui Horea	91
Capitolul 13 – Regimul Fanariot (1711–1821)	97

Capitolul 14 – De la Tudor Vladimirescu la domniile pământene (naționale).....	104
Capitolul 15 – Epoca regulamentară (1830–1848).....	112
Capitolul 16 – Românii ca națiune în revoluția de la 1848.....	124
Capitolul 17 – România mică (întemeiere) (1850–1866).....	142
Capitolul 18 – În căutarea unui principie străin.....	160
Capitolul 19 – România sub regele Carol I	171
Capitolul 20 – Românii din Austro-Ungaria (1867–1914).....	198
Capitolul 21 – România Mare.....	205
Capitolul 22 – Anii interbelici (1920–1944).....	222
Capitolul 23 – România comunistă (1944–1989).....	251
Capitolul 24 – Decembrie 1989.....	288
Capitolul 25 – O minirevoluție anticomunistă (iunie '89 – 13–15 iunie '90)....	309
Capitolul 26 – Între comunism și capitalism (1990–1996).....	316
Capitolul 27 – Lansarea reformelor (1996–2000).....	321
Capitolul 28 – „Restaurație“ (PSD-ist) = (FSN-istă) (2000–2004).....	332
Capitolul 29 – „Dreptate și Adevăr“ (guvernarea 2004–2008).....	342
Capitolul 30 – Căderea în recesiune.....	355

Capitolul 31 – Guvernarea social-liberală (30 aprilie 2012–2015).....	365
Încheiere	377

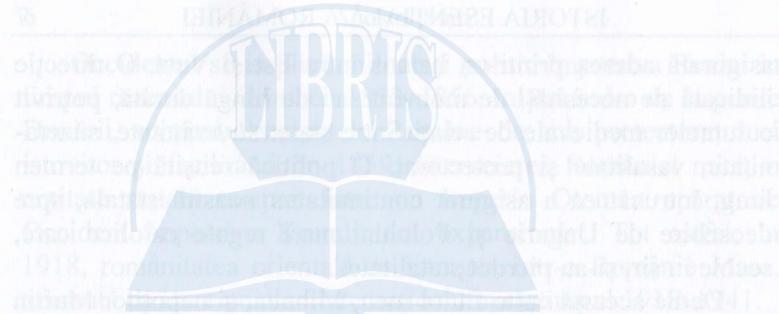
Capitolul I**DACO-ROMANII**

Românii ca națiune au primi strămoși îndepărtați ai istoriei lor pe daci. Ei sunt amintiți în izvoarele timpului ca ocupând un vast spațiu al Europei centrale și de sud-est, poziționați pe arcul Munților Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră. Dacii sunt semnalati în izvoare încă din secolul VII î.e.n. în Dobrogea, precum și în secolele următoare în nordul Dunării și zona Carpaților.

În plămâdirea lor etnică și politică, dacii sau getii – cum îi numeau grecii – s-au interferat cu numeroase culturi și civilizații. Printre cele dintâi au fost ale tracilor, celților și scitilor (Dobrogea), precum și cele greco-eleniste din orașele pontice. Pe plan politico-militar, ei sunt organizați în uniuni de triburi transformate într-un stat sub numele de Dacia. Printre conducători, în succesiune cronologică, au fost Dromihete și Oroles, apogeul atingându-l Burebista și Decebal în secolul I e.n.

În anul 335 î.e.n., Alexandru Macedon, pregătindu-se pentru războiul împotriva persilor, efectua o expediție împotriva getilor, spre a le evalua provocările războinice. În acea împrejurare, Alexandru Macedon traversa Dunărea, în zona vărsării Oltului. Soldații macedoneni pătrunși peste Dunăre au fost impresionați de holdele mari de grâu, și, printre altele, de grija femeilor de a-și proteja copiii din calea invadatorilor.

Sub Dromihete, geto-dacii constituiau o uniune tribală. În anii 293–292 î.e.n., ei se apără împotriva regatului Traco-macedonean condus de Lysimach. Regatul geto-dac se întăreste, apoi, sub Burebista care îi încununa statalitatea. Era o societate stratificată, având în frunte o aristocrație, *tarabostes*, cu o majoritate de oameni liberi și puțini sclavi. Marele preot Deceneu, printre altele, avea și misiunea de a diminua consumul exagerat de vin din regat. Concomitent, statul se fortifica în Munții Orăștiei, cu

în cadrul căreia se desfășură proiectul de cercuit turistic "Calea lui Dracul".

În cadrul cercuitului "Calea lui Dracul", se desfășoară proiectul "Calea lui Dracul", care include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României. Proiectul include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României.

În cadrul cercuitului "Calea lui Dracul", se desfășoară proiectul "Calea lui Dracul", care include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României.

În cadrul cercuitului "Calea lui Dracul", se desfășoară proiectul "Calea lui Dracul", care include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României.

În cadrul cercuitului "Calea lui Dracul", se desfășoară proiectul "Calea lui Dracul", care include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României.

În cadrul cercuitului "Calea lui Dracul", se desfășoară proiectul "Calea lui Dracul", care include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României.

În cadrul cercuitului "Calea lui Dracul", se desfășoară proiectul "Calea lui Dracul", care include vizitarea siturilor arheologice și istorice din județul Buzău, precum și a obiectelor de artă și obiectelor de cult din Muzeul Național de Istorie a României.

reședința la Sarmizegetusa, în jurul căreia se aflau cetățile Costești, Piatra Roșie, Blidaru, Faeragul etc.

Cu aspirații expansive, statul lui Burebista se angajaază în expediții de cuceriri ce atingeau neamuri celtice, ale boilor și tauriscilor, până la Dunărea de jos și Slovacia; colonii grecești de pe litoralul pontic, dincolo de Dunăre etc. Acele războaie, mai cu seamă raiduri întreprinse pe un spațiu geografic întins, greu de controlat efectiv, atragea atenția Romei. Un motiv pentru care Cezar își propusese să-l elimine din calea expansiunii lui. Cezar însă era asasinat în Senatul roman, la 44 î.e.n., dar regatul dacic rămânea în atenția urmașilor acestuia, Octavian și Antoniu, ambii angajați într-un război civil.

În expansiunea lor, supuneau Peninsula Balcanică, cu Grecia, Macedonia, Moesia, inclusiv Dobrogea, aceasta în anul 27 î.e.n., prin proconsul Macedoniei, Crassus. Din acel moment Roma își fixa frontiera pe Dunăre.

Între timp, după potolirea contradicțiilor tribale, Dacia are în frunte pe regele Decebal pe care Dio Cassios îl descrie la modul superlativ: priceput la războaie, iscusit la fapte, viteaz în lupte și pentru romani un „potrivnic de temut“. Marele istoric A.D. Xenopol îl consideră un geniu. Înaltele calități de comandanț și strateg îi sunt demonstrate în războiul din anul 86 e.n. împotriva Romei. Pregătindu-i desfășurarea, Decebal își făcea aliați, obținându-le neutralitatea, din sarmați, bastarni, roxolani și chiar parti.

Cutezător, Decebal deschide chiar un război împotriva împăratului Domitian, în anul 86 e.n., prinț-un atac asupra Moesiei, pe care o pustia, atacând castele și cetăți. Replica Romei? Trecrea Dunării de către grl. Fuscus care era bătut și ucis; împăratul Domitian era obligat să fugă, spre a se salva. Decebal însă nu mai poseda forțe proaspete. Acceptă în anul 89 oferta Romei de pace, în schimbul statutului de rege clientelar.

Ce se întâmpla cu Dacia lui Decebal sub împăratul Traian? Așezată în Munții Orăștiei și dotată cu mine aurifere renumite, care puteau aprovisiona vistieria imperială, Dacia trebuia cucerită. Ea devenise un obstacol în apărarea de către imperiu a frontierei

Dunării până la vărsarea în mare. De aici decizia împăratului Traian de a o cucerii. În primăvara lui 101, într-un moment când romanii atacau Banatul, dacii – uniți cu buri și sarmați – au trecut în sudul Dunării înaintând spre Dobrogea. Aici s-a desfășurat o mare bătălie, câștigată de romani cu mari pierderi umane, marcată de monumentul de la „Tropaem Traiani“.

Dacia a fost cucerită în urma a două războaie sângeroase purtate între 101–102 și 105–106 de însuși împăratul Traian. Învins în cele două războaie, Decebal preferă sinuciderea decât viață în umilire și captivitate. Căci la finele războiului Dacia era transformată în provincie romană.

*

Pentru istoria românilor integrarea Daciei în cuprinsul Imperiului roman constituie o cotitură istorică. Frontiera marelui imperiu a fost transferată în stânga Dunării. Ceea ce a permis asimilarea treptată a regatului dacic nu numai prin administrație și armată (legiuni), ci și printr-o colonizare masivă. În atari condiții, limba, cultura, moravurile și întreaga civilizație dacică se topeau în creuzetul latin.

Daciei romane i s-a atribuit funcția de prim meterez împotriva atacurilor în valuri ale „barbarilor“ pornite dinspre Estul euro-asiatic. Erau mișcări și revărsări ale unor populații de stepă atrase de mirajul Imperiului Roman; îmboldite de dorința de a-i cucerii și asimila mari bucăți teritoriale.

În anul 271, împăratul Aurelian, incapabil a apăra cu succes Dacia devenită vulnerabilă intruziunii barbare, își retrăgea legiunile, administrația și o parte din locuitorii instărați, în partea dreaptă a Dunării. Se retranșă astfel pe cursul marelui fluviu până la vărsarea lui în Marea Neagră, menținând în stăpânire Dobrogea (Scithya Minor), cu reședința la Tomis (Constanța).

După 271, retragerea împăratului Aurelian, barbarii, ajunși pe pământul fostei Dacii romane, controlând și dominând politico-militar acel teritoriu, nu se sedentarizau niciodată deplin. Cauza o reprezenta faptul că cei mai inclinați să așeze aici temeliile unui alt stat nu reușeau pentru că ținta lor de căpetenie o constituia infiltrarea și stăpânirea unor părți din Imperiul roman

restrâns în dreapta Dunării. Un stat puternic și trainic la gurile Dunării devinea, pe de altă parte, de neîncheiat în acel aproape un mileniu scurs după anul 271, abandonarea Daciei de către Roma.

Dacia rămânea deci secole în sir o poartă larg deschisă spre mirajul Occidental răvnit de puhoiale de popoare de stepă care, după ce se războiau între ele, în cooperare sau chiar singure se lansau în atacuri dincolo de Dunăre, unele încheiate cu succes și chiar cu tratate de pace. Unii dintre acei barbari, plasați la vărsarea Dunării sau pe cursul mijlociu al acestui fluviu, căutau ocazia favorabilă pentru a ataca Imperiul chiar în inima lui. Este ceea ce s-a întâmplat la 476, când goții au cucerit Roma, marând astfel prăbușirea Imperiului Roman de Apus. Partea lui răsăriteană cu capitala la Constantinopol, se menținea sub numele de Bizanț. Din acel moment, Bizanțul își asuma misiunea de a apăra civilizația romană și greacă pe linia Dunării, pe care o întruchipa până la 1453, când Constantinopolul – ultima rămasiță a Bizanțului – era cucerit de turci otomani.

Migratori. Abandonată, la 271, de Imperiul Roman, Dacia rămânea aceeași poartă larg deschisă și imposibil de apărat împotriva valurilor numeroase de seminții tribale venite chiar din Estul îndepărtat; popoare nomade care își căutau un loc mai bun de aşezare (popas).

În consecință, până la 1241 teritoriul daco-roman a fost ocupat, stăpânit, părăsit sau devenit spațiu etnogenetic în care, prin amestec, s-au plămădit români, prin interferarea cu acestea. Principalele popoare care au trecut și locuit fosta Dacie română au fost: goții, hunii, gepizii, avarii, slavii, bulgarii, unguri, pecenegii, uzii, cumanii și tătarii.

Primii care au luat locul romanilor în Dacia au fost dacii liberi și carpii. Au urmat triburi germanice, precum goții și alte neamuri din același trunchi ca vizigoți și ostrogoți. Aceștia, între 331 și 375 au recurs la incursiuni și chiar războaie împotriva legiunilor romane din stânga Dunării (Moesia), până în Dobrogea.

În intervalul mare de timp 376–602 hunii lui Attila au constituit un fel de Confederație întinsă din stepele nord-pontice, controlând fosta Dacie și ajungând între 408–483 în Panonia. Aici hunii își stabileau centrul de putere, așteptând momentul favorabil de a ataca Imperiul roman de Apus.

Lansat adesea în incursiuni și războaie de jaf împotriva acestuia, Attila atacă în 451 Galia, într-un război pe care îl pierde în celebra bătălie de pe Câmpii Catalaunice. Murind la scurt timp după acea dată, în 454, învinsă de o coaliție de popoare migratoare: ostrogoți, heruli și gepizi, confederația hunică era destrămată. Retrași în stepele nord-pontice, „patria“ lor de pornire, resturi de huni continuă să hărțuiască Imperiul Bizantin.

Slavii, un neam tiurcic din Mongolia, un popor migrator ajuns în nordul Mării Negre, în anii 520–530, înalianță cu triburi protobulgare, atacau, de asemenea, Moesia. Păstorii și nomazi interesați de sedentarizare în zonele cu pășuni, unele triburi slave se aşează în regiunile extracarpatice ale fostei Dacii (Moldova și Muntenia de mai târziu).

Atacați de avari, în 578, slavii nord-dunăreni s-au amalgamat cu aceștia întindând deopotrivă străpungerea frontierei bizantine de pe Dunăre. În 602, după un alt atac împotriva Bizanțului, slavii și avarii ocupau și luau în stăpânire un vast teritoriu al acestuia până în Munții Balcani. Peste slavii așezați aici au năvălit, la circa 660, protobulgarii lui Asparuch. Acesta, războindu-se cu bizantinii, reușea să formeze un stat recunoscut de Constantinopol. Era așa-numitul Tarat bulgar (681–1018) care, în 864, tot de la Bizanț, primea creștinismul ortodox.

Un alt popor nomad, care se leagă secole în sir de istoria națională a românilor, sunt ungurii. Nomazii fino-ugrici (înruditi cu finlandezii), stabiliți între Nipru și Don, sunt constrânși de pecenegi să migreze. În 890 se mută în așa-numitul Atelcuz din zona nordului Mării Negre. Incitați de Bizanț, ungurii atacă Taratul bulgar abia constituit. Învinși însă, între 896–900, celește triburi maghiare conduse de Arpad, sub presiunea pecenegilor și bulgarilor, părăsesc Atelcuz. Sunt obligați să străbată

Carpații nord-estici și să ajungă în Panonia, fostul centru de putere hunică al lui Attila. De aici, sub imboldul miraculului occidental, atacă pe germanii lui Otto I cel Mare care îi învinge pe râul Lech, la 955, fiind obligați să-și schimbe direcția de expansiune spre Est.

*

Ce s-a întâmplat cu populația autohtonă romanizată sub aceste stăpâniri străine? S-a spus și se mai spune că retragerea autorităților și armatei romane din Dacia Traiană a fost însoțită de strămutarea întregii populații dincolo de Dunăre în aşa-numita Dacia Felix, provincie numită astfel de împăratul Aurelian. S-a mai afirmat că romanofonii nord-dunăreni n-ar fi putut dăinui sub noii stăpâni, fiind exterminați sau asimilați de aceștia din urmă, prin uitarea limbii latine, principalul element definitoriu al unei comunități etnice.

Izvoarele istorice însă, inclusiv cele arheologice, au arătat că acele seminții euro-asiatice n-au exterminat pe autohtonii. Aceștia, pe de altă parte, nu s-au rupt total de imperiu; cu atât mai mult că acesta era în permanență o atracție pentru migratori. Ca atare – cum demonstrează istoricii în materie – frontieră sud-dunăreană n-a fost niciodată ermetizată. Înșiși noii stăpâni ai Daciei, în afara de incursiuni războinice de dislocare a acelei frontiere, în timpul dominației lor, aici, au împletit relații economice cu centrele urbane înfloritoare de pe partea opusă a Dunării. Legături de acest gen s-au desfășurat timp de secole.

În anii 306–337, de pildă, Imperiul Roman aruncă poduri peste Dunăre, dintre care unul îi deschide influența și chiar extensiunea într-o largă zonă cuprinzând câmpia Munteniei și Olteniei, în adâncime până la Ploiești (vezi Brazda lui Novac). În același răstimp, contactul cu Imperiul se realizează și prin creștinism, începând din Scythia Minor (Dobrogea), prin răspândirea lui – conform tradiției – de apostolul Andrei, fratele apostolului Petru.

Întrepătrunderea contactelor și a intereselor între romanitatea daco-romană și cea sud-dunăreană a continuat și sub Bizanț (586–587), cu ocazia unor raiduri avaro-slave din Scythia Mi-

nor. Într-un moment de reorganizare a trupelor romano-bizantine, un soldat rosti cuvintele, devenite celebre pentru istorie: „Torna, torna, fratre! (Întoarce-te, frate!). Lingviștii consideră acele cuvinte ca argument al unui dialect oriental al limbii latine. O latină populară rusticizată și o dovedă că aceasta există la finele secolului al VI-lea. Sunt, de asemenea, semnificative un sir de cuvinte de bază de sorginte latină ce se găsesc modulate în limba română: cetate, pardoseală, bătrân, sat, luptă, bătălie, armă, săgeată, scut etc.

Continuitate și etnogeneză. Ce s-a întâmplat cu populația romanizată sub stăpânirea migratorilor euro-asiatici? S-a spus și se mai susține de unii istorici că romanofonii nord-dunăreni rămăși aici n-ar fi putut dăinui sub noii stăpâni, fiind exterminați sau asimilați.

Românii nord-dunăreni – potrivit istoricului Rösler și a altor adepta ai acestuia – sunt urmașii romanității sud-dunărene, vlahii din spațiul munților Hemus și Pind. Aceștia, în secolele XII–XIII, au constituit Imperiul vlaho-bulgar condus de frații Petru, Asan și Ioan (Ioniță). După destrămarea acelui stat, chipurile, prin intruziuni, Muntenia, Moldova și chiar Transilvania ar fi fost populate de romanitatea sud-dunăreană.

Întocmai ca vlahii sud-dunăreni, valahii nord-dunăreni, în condiții infinit mai grele, și-au găsit adăpost și mod de viață în zonele numeroase împădurite, dar mai ales montane. Un spațiu, mai ales în Transilvania, ce nu era în calea migratorilor, așezăți de regulă în zone de câmpie, în Muntenia și Moldova, în preajma Dunării, atrași de același miraj roman sau bizantin. Drept urmare, multe secole până la încheierea unei statalități românești, zona Carpaților cu precădere, cu întregul podiș transilvăean, a constituit leagănul viețuirii și locuirii unei populații predilect de păstorii și crescătorii de vite, din mijlocul căreia au răsărit nuclee de statalitate, în pofida multor factori antagonici.

*

Etnogeneza românească în decursul plămădirii ei este marcată, începând cu secolul al VII-lea, de migrația slavilor (slavini), o populație agricolă și de păstorii de câmpie care s-a interfe-